

Keisanen, T., E. Kärkkäinen, M. Rauniomaa, P. Siitonen & M. Siromaa (toim.) 2013. *AFinLA-e Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2013 / n:o 5*. 123–141.

Tuija Määttä

Uumajan yliopisto

Verbien *tulla* ja *mennä* rektioista ruotsinkielisten alkeistason suomenoppijoiden kirjallisissa tuotoksissa

This article presents the results of research on how Swedish-speaking students learning Finnish as a foreign language at the beginners' level use the frequent verbs *tulla* 'come' and *mennä* 'go' and what kind of rections (government) these verbs can have in the students' writing. The research is corpus-based and quantitative. The results show that the students master the majority of the rections according to the rules but in some cases they choose a wrong local case, for example illative instead of allative or vice versa. The verbs, especially *mennä*, can also have MA-infinitive as rection. In a few cases the form of the infinitive is not correctly produced. Furthermore, the students have constructed clauses in which the rection demands the translative case. However, almost half of such clauses are unsuccessful.

Keywords: rection, local cases, learner Finnish

1 Johdanto

Suomea toisena tai vieraana kielenä opiskelevan yhtenä haasteena on suomen kielen omaperäinen sanasto. Sanat ovat oppijalle usein läpinäkymättömiä eivätkä aukea esimerkiksi oppijan äidinkielen kautta. (Ingo 2000: 100–101.) Oppijan sanaston muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa sanojen yleisyys ja toistuvuus, oppikirja ja oheismateriaali, opettajan käyttämä sanasto ja oppijan ympärillä oleva kieliyhteisö (Puro 1999: 9). Sanaluokan tuntemusta pidetään tärkeänä, koska se vaikuttaa sanan käyttöön. Sanaluokka antaa myös tietoa esimerkiksi sanan taivutuksesta ja kertoo, minkä muiden sanojen kanssa sana voi esiintyä ja minkä lauseenjäsenen funktiossa se voi olla. (Tanner 2008: 6.) Verbit ovat kommunikaatiossa tärkeää ainesta, ja ne ovat frekventtejä suomen kielessä (Saukkonen, Haipus, Niemikorpi & Sulkala 1979: 9–11). Suomen kielessä verbi on lauseen ydinsana, jonka ympärille muut lauseenjäsenet jäsentyvät (esim. Lepäsmä 1996: 53). Aalto (2000: 91) toteaa, että ”kielen frekventtejä verbejä, usei esiintyviä verbejä voidaan pitää ytimen ytimenä”.

Alkeistason suomen kielen kursseilla olen usean vuoden ajan käyttänyt oppikirjaa *Suomen kielen alkeisoppikirja* (Lepäsmä & Silfverberg 1998, 2009). Kirja tutustuttaa oppijat verbeihin aikaisessa vaiheessa, ja vuoden opintojen aikana oppijoiden verbisanasto karttuu huomattavasti. Lisäksi oppijat tutustuvat verbien taivutukseen, pääluokkiin, aikamuotoihin ja moduksiin. Oppikirjassa esitellään erikseen rektioverbejä, jotka esiintyvät lukuteksteissä ja dialogeissa. Yleensä nämä verbit on listattu taulukkomuotoon, ja verbien kohdalla annetaan esimerkkilause. Oppikirjassa ei ole rektioista minkäänlaisia selityksiä tai kommentteja, vaan ne jätetään opettajan harkinnan varaan. Monet oppikirjan rektioverbeistä ovat hyvin tavallisia ja taajaan käytettyjä. Mainittakoon niistä esimerkiksi *puhua, pitää, tulla ja mennä*.

Tietyt verbit, esimerkiksi *tulla ja mennä*, ovat taajaan esiintyviä yleissuomessa ja myös oppijansuomessa, ja molemmat verbit ovat monimerkityksisiä ja -käyttöisiä. Tarastelen tässä artikkelissa *tulla-* ja *mennä-*verbejä rektioverbeinä. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa siitä, millaisia rektioita oppijat käyttävät *tulla-* ja *mennä-*verbin yhteydessä kirjallisissa tuotoksissaan, ja siitä, tuottavatko jotkin rektiotapaukset ongelmia. Rektioiden opetuksen ja oppimisen kannalta on tärkeää, että eri verbeihin, niiden merkityksiin ja käyttömahdollisuuksiin, perehdytään jo alkeistason kursseilla, jotta oppijan kommunikointikyky kasvaa ja monipuolistuu.

Aikaisemmissa tutkimuksissani olen tarkastellut, miten ruotsinkieliset suomenoppijat käyttävät suomen paikallissijoja (Määttä 2010, 2011). Aineistossani on yhteensä 4 408 paikallissijaista sanetta. Esiintymistä 4 088 (93 %) on norminmukaisia ja 320 (7 %) norminvastaisia (Määttä 2011: 168). Norminmukaisella esiintymällä tarkoitan käyttökontekstiin sopivaa paikallissijaista sanetta ja norminvastaisella tapauksia, joissa paikallissi-

jainen sane ei ole mahdollinen kyseisessä kontekstissa. Analysoidessani paikallissijojen käyttöä ja käyttöympäristöjä tuli ilmi aineiston sisältävän verbejä, joiden täydennyksinä muun muassa paikallissijaiset saneet esiintyvät. Näyttää siltä, että paikallissijaiset täydennykset esiintyvät usein verbien *mennä* ja *tulla* kanssa. *Tulla*-verbin kokonaismäärä aineistossani on 213 ja *mennä*-verbin 574.

Olen valinnut tutkimuskohteekseni verbit *tulla* ja *mennä*, koska ne ovat aineistossani frekventtejä ja keskeisiä verbejä. Frekventit verbit ovat tärkeitä kommunikatiivivälineitä, ja niillä on monenlaisia merkityksiä. Frekventtien verbien avulla oppijoiden kommunikointi sujuu, vaikka sanastollinen ja rakenteellinen tietämys olisi vielä vähäistä (Martin 1996: 26). Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, kuinka paljon ja millaisia täydennyksiä verbeillä *tulla* ja *mennä* esiintyy ruotsinkielisten alkeistason kurssin opiskelijoiden oppijansuomessa. Tutkimuksen mukaan verbien täydennyksinä esiintyy paikallissijaisia saneita ja MA-infinitiivejä. Tutkimuskysymykseni ovat: 1. Mitkä paikallissijat ja MA-infinitiivin muodot esiintyvät *tulla*- ja *mennä*-verbien täydennyksissä? 2. Kuinka frekventtejä eri paikallissijat ja MA-infinitiivit ovat täydennyksissä? 3. Onko valittu paikallissija ja MA-infinitiivin muoto sopiva käyttökontekstiin vai ei? Lisäksi tarkastelen *tulla*-verbin yhteydessä muutoslauseeksi luokiteltavia lauseita.

Tutkimus on korpuspohjainen ja aineisto on sähköisessä muodossa. Laajojen sähköisten korpusten käyttö on perusteltua, koska niistä voi erilaisin tietokoneohjelmin nopeasti etsiä kielten ilmiöitä. Tutkimustulokset tarkentuvat suurempia tekstimassoja käyttäen, ja saadut tulokset hyödyntävät kohdekielen opetusta ja oppijankielten kehityksen tutkimusta. Eri oppijankielten aineistoja on jo kymmenittäin, ja suurin osa niistä on oppijanenglannin aineistoja. Suomessa on tällä hetkellä kolme oppijansuomen korpusa: Jyväskylässä Yleisten kielitutkintojen YKI-korpus, Turussa Edistyneitten suomenoppijoiden korpus ja Oulussa Kansainvälinen oppijansuomen korpus, jota käytän tässä tutkimuksessa. (Jantunen 2011: 86–88.) Korpusten käyttö esimerkiksi sanaston tutkimuksissa on nykyisin tavallista. Schmitt (2010: 12–13) korostaa korpusanalyysin tärkeyttä työkaluna, ja hänen mielestään sanojen frekvenssit ovat tärkeitä sanaston piirteitä. Usein ja erilaisissa konteksteissa esiintyviä sanoja tulisi hyödyntää sanaston opetuksessa (Zimmerman & Schmitt 2005: 2).

Tutkimukseni on luonteeltaan kvantitatiivis-kvalitatiivinen. Kvantitatiivisuus ilmenee täydennyksiä koskevissa laskelmissa, ja tulokset esitän absoluuttisina ja suhteellisina frekvensseinä. Kvalitatiivisuus näkyy täydennysten ja esimerkkien analyysissä.

2 Taustaa

Tässä tutkimuksessa verbien *tulla* ja *mennä* tarkastelu kuuluu sanastotutkimuksen ja fraseologian tutkimuksen piiriin. Sanastotutkimuksissa on noussut pohdinnan kohteeksi leksikaaliset fraasit (*formulaic sequences, chunks, prefabricated structures*, esim. Wray 2002: 9). Oppijankielessä jo aikaisessa kielen kehittymisen vaiheessa fraasien katsotaan olevan normaali ilmiö (Wray 2002: ix).

Verbit *tulla* ja *mennä* kuuluvat suomen suurtaajuisten verbien joukkoon. Monissa sanastotutkimuksissa (esim. Puro 1999; Aalto 2000; Puhakka 2010; Määttä 2012; Pällin & Kaivapalu 2012) on kiinnitetty huomiota näiden kahden verbin frekvensseihin, ja yleensä tutkimuksissa viitataan *Suomen kielen taajuussanaston* (Saukkonen, Haipus, Niemikorpi & Sulkala 1979) ja Tieteen tietotekniikan keskuksen (CSC 2004) lehtikielestä saatuihin frekvenssitietoihin. Taajuussanaston mukaan *tulla* on sijalla 16 ja *mennä* sijalla 68, ja CSC:n mukaan *tulla* on sijalla 14 ja *mennä* sijalla 88. Monet tekijät vaikuttanevat tiettyjen sanojen frekvensseihin. Sellaisia lienevät esimerkiksi tekstilajit, tekstityypit ja tekstien konkreettisuus tai abstraktisuus.

Verbejä *mennä* ja *tulla* on tutkittu jonkin verran eri näkökulmista. Puhakka (2010: 24) on tutkinut *mennä*- ja *tulla*-verbien käyttöä suomea toisena kielenä -oppijoiden (S2-oppijoiden) koululaisaineistossa ja YKI-aineiston kirjoitustehtävissä. Aineisto on arvioitu eurooppalaisen viitekehysten mukaan. Tutkimuksessa selvitetään kyseisten verbien taajuutta, merkityksen ja muodon tarkkuutta ja jakaumaa eri taitotasolla sekä verbien käytön kehittymistä taitotasolta toiselle. Aalto (2000: 91–93) tarkastelee kymmenen frekventin verbin merkityksiä ja käyttökonteksteja aikuisten suomenoppijoiden kahdessa kirjoitustehtävässä. Verbien joukossa ovat myös *mennä* ja *tulla*. Verrokkiryhmänä on lukiolaisia, jotka ovat syntyperäisiä suomenpuhujia. Puron (2002: 55) tutkimuksen näkökulmana on sanasto. Hän tarkastelee oppijoiden keskustelussa ja kirjallisessa tuotoksessa esiintyneiden verbien kehittymistä ja variaatiota suomen alkeiskurssin aikana.

Nissilä (2011) on tutkinut vironkielisten suomenoppijoiden äidinkielen vaikutusta suomen verbien ja niiden rektioiden oppimiseen. Hänen mukaansa verbirektioiden oppimista on tutkittu tähän mennessä hyvin vähän, ja väitöskirjassaan hän viittaakin vain muutamiin tutkimuksiin ja verbirektioita sisältäviin apuneuvoihin. Viitteenä on muun muassa Nikkarin (1994: 89) tutkimus, jonka mukaan suomea toisena tai vieraana kieleenä opiskeleville juuri verbirektiot ovat hankalimpia. (Nissilä 2011: 106–108.) Verbirektiot ovat sattumanvaraisia (Ingo 2000: 295), ja ne on opittava verbin yhteydessä. Säännöstön puuttuessa oppijan on yritettävä muistaa tällaiset abstraktit yhtymät ulkoa.

Verbirektioiden oppimiseen tutkijat esittävät monia tekijöitä. Tällaisia ovat esimerkiksi oppijan äidinkieli ja hänen osaamansa muut kielet (Koivisto 1994: 106) ja kohdekielen oppimisympäristö (Martin 2009: 323). On aivan eri asia oppia suomea toisena

kielenä Suomessa kuin oppia suomea vieraana kielenä Suomen rajojen ulkopuolella, koska tällöin luonnollinen kieliympäristö puuttuu. Puron (2002: 23) näkemyksen mukaan toisen tai vieraan kielen oppiminen rakentuu aikaisemman tiedon pohjalle ja siinä on universaaleja piirteitä. Pällin ja Kaivapalu (2012: 287) ovat tutkineet *mennä-* ja *lähteä-*verbien käyttökonteksteja Helsingin Sanomista kootussa korpuksessa. Tutkimuksella luodaan pohja näiden kahden verbin tutkimiselle vironkielisten oppijansuomessa. Pällin ja Kaivapalu (2012: 318) toteavat, ettei näiden verbien käyttökonteksteista ja oppimisesta oppijansuomessa vielä ole tutkimustietoa. On ilmeistä, että verbien, varsinkin verbirektioiden, tutkimusta oppijansuomesta kaivataan. Verbeillä *tulla* ja *mennä* aloitamani ruotsinkielisten suomenoppijoiden rektioverbien tarkastelu on askel eteenpäin tällä saralla.

3 Aineisto ja menetelmä

3.1 Aineisto ja sen käsittely

Käyttämäni ruotsinkielisten suomenoppijoiden kirjallisten tuotosten sähköinen aineisto on osa kansainvälistä oppijansuomen korpusta (*International Corpus of Learner Finnish*, ICLFI). Tämä yli miljoona sanetta käsittävä korpus on kerätty tutkimushankkeessa *Korpus tutkimus oppijankielen kielikohtaisista ja universaaleista ominaisuuksista* (2007–). Analysoimani tekstit on kerätty Uumajan yliopistossa vuosina 2006–2009. Korpukseni koko oli tuolloin 43 496 sanetta.

Korpus sisältää erilaisia tekstityyppejä: kertomuksia, kuvauksia, postikortteja, itse sepitelyjä sarjakuvatekstejä ja jonkin tekstin jatkamista. Useimmat tekstit opiskelijat ovat kirjoittaneet kotona, ja apuvälineiden käyttö on ollut sallittua. Korpuksessa on jonkin verran myös tenttivastauksia, joista osa on dialogimuotoisia ja osa kertomuksia. Tenteissä apuvälineitä ei ole käytetty. Tässä tutkimuksessa en ole huomionnut, onko teksti tuotettu kotona vai tentissä.

Saadakseni sähköisessä muodossa olevasta aineistosta esiin kaikki paikallissijaiset saneet käytin WordSmith Tools -ohjelmaa ja siihen kuuluvaa konkordanssityökalua. Hakusanoina käytin sijamuotojen päätteitä; esimerkiksi inessiivimuotojen hakusanana olivat päätteet *ssa*, *ssä*, *sa* ja *sä*.

Myös verbien *tulla* ja *mennä* koontiin käytin samaa ohjelmaa ja työkalua. Hakusanoina olivat *men** ja *tul**. Hakusanan katkaisulla sain esiin verbien infinitiivimuotoja, persoonamuotoja, eri tempuksia ja passiivimuotoisia verbejä. Sitä vastoin rektioesiintymien hakuun en voinut käyttää ohjelmaa, vaan ne on kerätty ja analysoitu manuaalisesti, koska aineistoa ei ole vielä kokonaan koodattu kieliopillisesti.

3.2 Menetelmä

Suomessa S2-tutkimus on paljolti keskittynyt morfologian ja syntaksin alueille. Tutkimusmenetelminä on usein käytetty virheanalyysiä ja myös kontrastiivista analyysiä. (Aalto, Latomaa & Suni 1997: 533.) Käytän tässä tutkimuksessa molempia menetelmiä. Virheanalyysin avulla saan esiin sekä norminmukaiset että norminvastaiset *tulla*- ja *mennä*-verbien rektiöt. Virheanalyysissä virheet ovat keskiössä, mutta tulokset eivät anna koko kuvaa oppijan osaamasta kielestä vaan siitä pitää tarkastella myös sitä, mitä oppija jo hallitsee (Ellis & Barkhuizen 2005: 73). Kontrastiivisessa analyysissä vertaillaan valittuja kielen ilmiöitä kahden tai useamman kielen välillä, jotta saadaan esiin kielten välisiä yhtäläisyyksiä ja eroja (Sajavaara 1999: 104). Kontrastiivinen näkökulma tutkimuksessani tulee esiin joidenkin esimerkkien tulkinnoissa.

4 Verbien *tulla* ja *mennä* rektioista kirjallisissa tuotoksissa

Ruotsinkielisten suomenoppijoiden kirjoitelmissa jotkin verbit ovat varsinkin opintojen alkuvaiheessa korostetusti toistuvia, mikä on luonnollista, koska sanavarasto on vielä aika suppea. Tällaisten verbien joukossa esiintyy rektioverbejäkin, esimerkiksi verbit *tulla* ja *mennä*. Näiden kahden verbin täydennyksinä oppijat käyttävät paikallissijaisia sanoja ja MA-infinitiivejä. Selvitän tutkimuksessani täydennysten taajuuksia sekä täydennysten norminmukaisuutta ja -vastaisuutta, ja havainnollistan esiintymiä autenttisin esimerkein.

Verbit *mennä* ja *tulla* kuuluvat liikettä ilmaiseviin verbeihin. Molemmilla verbeillä voidaan eri sanakirjojen mukaan kuitenkin ilmaista hyvin monenlaisia tapahtumia. Molempien verbien yleismääritelmä esimerkiksi *Suomen kielen perussanakirjan* (PSK 1992) mukaan on ”johonkin päämäärään kohdistuvasta liikkumisesta”. Pällin ja Kaivapalu (2012: 287) toteavat *mennä*-verbin ilmaisevan spatiaalista siirtymistä tapauksissa, joissa siirtymisen lähtöpaikkaa ei tiedetä tai se ei ole tärkeä. Tällöin siirtymisen lopputulos toteutuu varmasti. *Tulla*-verbiä käytetään usein ilmauksissa, joissa mainitaan sijainnin muuttumisen lähtökohta ja sen loppupiste. Kyseessä on siirtymismuotti. Lähtökohdan ja loppupisteen välille muodostuu väylä, jonka voi määritellä tarkemmin. (ISK 2004: 470.) Läheskään aina *tulla*-verbin yhteydessä ei mainita siirtymisen tai muutoksen lähtö- tai loppupistettä. Paikallissijaisella adverbialilla, siis verbin täydennyksellä, voidaan ilmaista joko lauseen subjektin tai objektin tarkoitteen paikkaa tai jonkinlaista tilaa. Intransitiivissa lauseissa ilmaistaan subjektin paikan tai olotilan muutos ja transitiivisissa lauseissa objektin. Tällöin on kyse suhdesäännöstä. (ISK 2004: 922–924.)

Termillä rektio on monia määritelmiä. Esimerkiksi Nissilä (2011: 89–100) esittelee väitöskirjassaan, mitä rektiolla tarkoitetaan muun muassa englantilaisessa ja saksalaisessa kielitieteessä. Hän on myös tarkastellut, miten suomalaiset kielentutkijat tulkitsevat rektioilmiön. Tässä artikkelissa katson verbin rektioksi sellaiset tapaukset, joissa *tulla-* ja *mennä-*verbeillä on jokin paikallissijassa taivutettu täydennys. Täydennyksenä voi olla nomini tai MA-infinitiivi. Ingón (2000: 295) mukaan jonkin sanan rektiovaatimus perustuu jonkinlaiseen tila-ajatteluun. Yhtäältä hänen mielestään rektiossa on näkyvissä olo-, tulo- ja erosijan funktiot; toisaalta hän näkee rektion sattumanvaraisena ilmiönä. Jönsson-Korhola ja White (1997: 5) toteavat sanan rektiolla olevan vaikutusta sekä sanan merkitykseen että lauseen tai ilmauksen merkityssisältöön. Suomen kielessä on tapauksia, joissa esimerkiksi lauseen merkitys tulee esiin vain rektion kautta. Jönsson-Korhola ja White (1997: 5) antavat tästä esimerkkiparin: *Lainaan kirjan Liisalle. Lainaan kirjan Liisalta.*

4.1 Verbien *tulla* ja *mennä* rektioiden yleisyydestä kirjallisissa tuotoksissa

Verbit *tulla* ja *mennä* esiintyvät ruotsinkielisten suomenoppijoiden kirjoitelmissa usein. On oletettavaa, että yksi syy tähän on tehtävien tekstityyppi; useampi tehtävä on perusluonteeltaan *minä*-keskeinen kertomus tai kuvaus, ja opiskelijat kertovat tai kuvaavat, mitä he milloinkin tekevät, mihin he menevät ja mistä he tulevat. Toinen mahdollinen syy lienee, että aineiston keräysvuosina alkeiskurssilla käytössä olleessa oppikirjassa *Suomen kielen alkeisoppikirja* (Lepäsmaa & Silfverberg 1998, 2009) eri verbityypit esitellään jo kirjan toisessa kappaleessa. Verbit *tulla* ja *mennä* ovat kolmannen verbityypin esimerkkiverbien joukossa, ja verbit esiintyvät myös kappaleen lukutekstissä ja dialogeissa. Näin ollen verbit tulevat oppijoiden sanavarastoon jo opintojen alkuvaiheessa.

Verbien *tulla* ja *mennä* rektioiden lukumäärät käyvät ilmi taulukosta 1. Suurin osa rektioista on täysin norminmukaisia mutta aineistossa on myös norminvastaisia rektioita.

TAULUKKO 1. Verbien *tulla* ja *mennä* rektioiden frekvenssit.

verbi	f	Norminmukainen	%	norminvastainen	%
<i>tulla</i>	213	182	85,5	31	14,5
<i>mennä</i>	574	523	91,1	51	8,9

Verbejä *tulla* ja *mennä* on aineistossa yhteensä 787, ja *tulla*-verbin suhteellinen osuus on 27,1 % ja *mennä*-verbin 78,9 %. Suurin osa verbirektioista on norminmukaisia, mikä osoittaa oppijoiden osaavan valita käyttöympäristöön sopivan verbien vaatiman rektion

sijan oikein. Norminvastaisia rektioita esiintyy lukumäärällisesti enemmän *mennä*-verbin yhteydessä mutta suhteellisesti paljon vähemmän kuin *tulla*-verbin.

Mennä-verbin yleisyys ruotsinkielisten suomenoppijoiden kirjoitelmissa on tullut esiin tutkimuksessa kirjoitelmien sanastosta (Määttä 2012). Tutkimuksessa kartoitettiin kolmessa kirjallisessa tehtävässä (sähköposti, henkilökuvaus, kertomus oppijan tavallisesta päivästä; korpus 6 250 sanetta) käytettyjen sanojen frekvenssit ja sanaluokat. Samanlainen kartoitus tehtiin alkeiskurssin oppikirjan sanastosta. (Määttä 2012: 207–213.) Tuloksen mukaan *mennä*-verbi on kuudenneksi yleisin lekseemi 25 lekseemin otoksessa. *Tulla*-verbi jäi otoksen ulkopuolelle. Tekstikohtainen sanaston tarkastelu paljasti, että käytetty sanasto on aika lailla sidoksissa tehtävän tekstityyppiin (Määttä 2012: 208–210). Esimerkiksi henkilöä kuvaavissa teksteissä ei esiinny kuin kolme verbiä, *olla*, *ei* ja *asua*, 25 sanan otoksessa. Sähköpostiteksteissä käytettiin verbejä *olla*, *mennä* (7. sija), *syödä*, *ei*, sekä *kuulua* (fraasimaisissa kysymyksissä *Mitä kuuluu?*) ja päivän kertomuksessa verbejä *olla*, *mennä* (5. sija), *syödä*, *lukea*, *tehdä*, *ei* ja MA-infinitiiviä *nukkumaan*.

Puhakan (2010: 31–33) tulosten mukaan koululaisaineistossa *tulla*-verbi on yleisempi kuin *mennä* taitotasoilla A1–B2, ja se on frekventein A2-tasoisiksi arvioituissa teksteissä. Myös verbiä *mennä* oppijat käyttävät eniten juuri A2-tason teksteissä. Puhakka (2012: 33–40) on myös verrannut *tulla*- ja *mennä*-verbien esiintymistä koululaisaineiston viiden tehtävän kesken. Vertailussa kävi ilmi, että *mennä*-verbi on yleisempi kertovissa teksteissä. Puhakka esittää, että tietyt tehtävätyypit ja myös itse tehtävänanto voivat vaikuttaa jonkin verbin käyttöihyteen. Myös YKI-aineistossa *tulla*-verbi on frekventimpi kuin *mennä* lukuun ottamatta A2-tason tekstejä, joissa *mennä* on hallitsevampi (Puhakka 2010: 41–43). Puhakan tulokset osoittavat, että molempien verbien käyttö on suurimmillaan perustasoilla A1 ja A2. Verbien taajuus kuitenkin muuttuu taitotasolta toiselle, ja C2-tasolla niitä käytetään vähiten.

Aallon (2000: 97, 99–100) tulosten mukaan suomenoppijat käyttävät molempia verbejä huomattavasti enemmän kuin äidinkieliset, mutta verbien käyttö eri merkityksissä on suppeampaa. Aalto (2000: 97) toteaaakin *tulla*-verbin käytöstä, että ”oppijat käyttävät *tulla*-verbiä melko yksipuolisesti ilmaisemassa sen ydinmerkitystä ’saapua johonkin tai jostakin’”. Suomenoppijat käyttävät tehtävissään enemmän *mennä*-verbiä kuin *tulla*-verbiä, kun taas verrokeilla *tulla* on hieman yleisempi kuin *mennä*.

Tutkimusten tulokset poikkeavat toisistaan. Suomenoppijoita koskevissa tutkimuksissa (Aalto 2000; Määttä 2012) *mennä* on tavallisempi kuin *tulla*, kun taas koululais- ja YKI-aineistoissa *tulla* on frekventimpi (Puhakka 2010). Tulokset eivät tietenkään ole suoraan verrannollisia ja vaikuttavia tekijöitä on monia, esimerkiksi tekstityyppi, tehtävätyyppi, oppimateriaali ja oppijan lähdekieli.

4.2 Verbien *tulla* ja *mennä* rektioiden täydennykset

Ruotsinkieliset suomenoppijat käyttävät *tulla*- ja *mennä*-verbien täydennyksinä suurimmaksi osaksi paikallissijaisia lokaliteettiadverbiaaleja ja MA-infinitiivejä. Lisäksi oppijoiden tuotoksissa on muutoslauseita, joissa täydennyksen tulee olla translatiivissa. Esittelen taulukossa 2 täydennysten muodot, lukumäärät ja prosenttiosuudet *tulla*- ja *mennä*-verbien kokonaismääristä.

TAULUKKO 2. Verbien *tulla* ja *mennä* täydennysten muotojen frekvenssit

täydennys	<i>tulla</i>	%	<i>mennä</i>	%	summa	%
illatiivi	118	55,4	333	58,0	451	57,3
elatiivi	16	7,5	6	1,0	22	2,8
allatiivi	27	12,7	71	12,4	98	12,5
adessiivi			1	0,2	1	0,1
ablatiivi	1	0,5			1	0,1
MA-inf.	24	11,2	163	28,4	187	23,8
muutoslause	27	12,7			27	3,4
summa	213	100	574	100	787	100

Taulukko 2 osoittaa, että jossakin paikallissijassa esiintyvä *tulla*- ja *mennä*-verbin täydennys on tavallisin tyyppi. Koko aineistosta (n = 787) laskettuna paikallissijaisten täydennysten osuus on 72,8 %. *Tulla*-verbin täydennyksistä tällaisten täydennysten osuus on hieman suurempi (76,1 %) kuin vastaavien *mennä*-verbien (71,6 %).

Tarkasteltaessa eri sijamuotojen osuuksia käy ilmi, että yli 50 % molempien verbi- en täydennyksistä on illatiivimuotoisia. Tulos vaikuttaa odotuksenmukaiselta otettaessa huomioon, mitkä sijamuodot yleensäkin ovat suurtaajuisia suomessa. Monen tutkimuksen (esim. ISK 2004: 1179) mukaan juuri illatiivi on toiseksi yleisin sijamuoto. Sijamuotojen yleisyyttä on tutkittu jonkin verran myös oppijansuomesta. Niin vironkielisten (Siivelt 2010), islanninkielisten (Ampula 2002) kuin ruotsinkielistenkin (Määttä 2011: 169) suomenoppijoiden tuotoksissa illatiivi on hyvin frekventti sijamuoto. Seuraavat esimerkit (1–4) kuvaavat, millaisia norminmukaisia illatiivitäydennyksiä verbeillä *tulla* ja *mennä* on aineistossa.

- (1) Hän tulee *ravintolaan* Mikon kanssa.
- (2) Kun Timo tuli *kotiin* hän ensi teki ruoka --.
- (3) Hän heräsi aikaisin ja meni *työhön*.
- (4) Sitten menimme *kaupunkiin* ja joimme kahvia kahvilassa.

Allatiivi *tulla-* ja *mennä-*verbien täydennysten sijana on myös melko frekventti, ja se esiintyy molempien verbien kanssa prosentuaalisesti suurin piirtein yhtä usein. Allatiivin käyttö yleensäkin ruotsinkielisten suomenoppijoiden tuotoksissa on melko runsasta. Aiemman tutkimukseni (Määttä 2011: 168) tulosten mukaan allatiivi on neljänneksi yleisin paikallissija ruotsinkielisillä suomenoppijoilla. Sijamuodon prosentuaalinen osuus kaikista paikallissijoista on 12 %. Allatiivissa taivutettuja verbitäydennyksiä suomenoppijat käyttävät esimerkkien (5–8) tapaan.

- (5) Tulkaa meille *kylään* joskus!
- (6) Kun he tulevat *mökille*, melu alkaa.
- (7) Menisin pitkälle *matkalle*.
- (8) Sitten menen *kävelylle* miehen kanssa.

Elatiivisten *tulla-* ja *mennä-*verbien täydennysten joukko ei ole kovinkaan suuri, ja täydennykset esiintyvät useammin *tulla-*verbin yhteydessä. Elatiivi ei ole muutenkaan kovin tiheästi esiintyvä sijamuoto ruotsinkielisillä suomenoppijoilla (Määttä 2011: 168); se on toiseksi vähiten käytetty paikallissija. Sen sijaan suomen yleiskielessä elatiivi on kolmanneksi frekventein paikallissija (ISK 2004: 1179). Siiveltin (2012: 48) tutkimuksesta sisäpaikallissijojen käytöstä vironkielisten suomenoppijoiden kirjallisissa tuotoksissa käy ilmi, että elatiivi on toiseksi yleisin sisäpaikallissija ja sijan osuus on peräti 24,1 %. Esimerkeissä (9–12) verbitäydennykset ovat elatiivimuotoisia.

- (9) Iltaan *tulla* isoisä *Skeleftiosta*.
- (10) Paljon ovat ulkomaalaisia ja tulevat esimerkiksi *Englannista* --.
- (11) Menimme *Luulajasta* eilen.
- (12) Timo *mennä* työhön ja *nähdää* italialainen menee *kaisa kontorista*.

Aineistossa *tulla-*verbin täydennyksenä toimii ainoastaan kerran ablatiivimuotoinen adverbialiaali (esimerkki 13). Oppijoiden sanavarastossa on vähän sellaisia sanoja, jotka normaalisti esiintyvät ulkopaikallissijoissa, ja siksi niitä ei esiinny korpuksessakaan kovin paljon. Sijamuotona ablatiivi on kaikkein vähiten esiintyvä, vain 2 % kaikista paikallissijamuodoista, ruotsinkielisten suomenoppijoiden tuotoksissa (Määttä 2011: 168). Ablatiivin vähäinen käyttö näkyy myös yleiskielessä (ISK 2004: 1179).

- (13) -- näki kirjeen työpöydällensä hänen tullessaan takaisin *lounaalta*.

Mennä-verbin kohdalle on taulukkoon 2 merkitty yksi adessiivimuotoisen täydennyksen esiintymä. Yleensä adessiivia ei lasketa *mennä*-verbin rektiosijoihin, mutta koska tapauksia on vain yksi (esimerkki 14), halusin sisällyttää sen analyysiini.

- (14) -- ihmiset kukkaforsia on kiiva ja joulupukki mene *kadulla*.

MA-infinitiivin muoto verbien *tulla* ja *mennä* täydennyksenä on frekventti; niitä on 23,8 % kaikista täydennyksistä. MA-infinitiivien sijamuotona on kauttaaltaan illatiivi, vain yhdessä tapauksessa elatiivi (esimerkki 15). Myös Lauseopin arkiston aineiston infinitiivien sijaesiintymissä MA-infinitiivin kohdalla illatiivi on yleisin sija ja elatiivi harvinaisin (ISK 2004: 1181). Suurin osa aineistoni MA-infinitiveistä on täydennyksenä *mennä*-verbille. Monet suomenoppijoiden kirjoittamista tehtävistä ovat luonteeltaan sellaisia, jotka melkeinpä vaativat MA-infinitiivin illatiivimuodon hallintaa ja käyttöä. Oppijat kertovat usein, mitä he ensin tekevät ja mitä he sitten menevät tekemään. *Mennä*-verbin kanssa esiintyy yleisimmin *nukkua*-verbin MA-infinitiivin illatiivimuoto *nukkumaan* (esimerkki 18). Esimerkeissä (15–20) MA-infinitivit ovat muodoiltaan korrekteja ja niitä on käytetty norminmukaisesti.

- (15) -- minä tulin hetki sitten *hihtämästä*.
 (16) Sukulaiseni tulee myös usein *vieraillemaan*.
 (17) Reissu tulee *kestämään* kuusi tuntia.
 (18) Television jälkeen menen *nukkumaan*.
 (19) Seuraavana päivänä menemme *katsomaan* jalkapalloa.
 (20) Jo huomenna hän mennä *tanssimaan!*

Tulla-verbin kanssa esiintyy jonkin verran translatiivimuotoisia täydennyksiä. Kyseiset tapaukset ovat muutoslauseita. Lauseet ovat intransitiivisia ja translatiivilla ilmaistaan, miksi tai minkälaiseksi joku tai jokin tulee tai muuttuu (ISK 2004: 1207). Mainittakoon, että alkeiskurssilla käytetyssä oppikirjassa translatiivia ei esitellä eikä täten myöskään muutoslauseita. Ne suomenoppijat, joiden tuotoksissa lauseita esiintyy, eivät ole vastaalkajia vaan heillä on ennestään tietoa suomen kielestä. Esimerkit (21–22) ovat norminmukaisesti muodostettuja muutoslauseita.

- (21) Oletko sinä tullut *hulluksi?*
 (22) Jos voittaisin päävoiton X:ssä tulisin tietysti *iloiseksi!*

Joissakin tapauksissa kyseessä on pikemminkin tuloslause (esimerkit 23–24). Tällöin lauseen NP on elatiivissa ja lauseella ilmaistaan NP:n tarkoitteen muutosta (ISK 2004: 860). Myöskään tuloslauseisiin ei tutustuta alkeiskurssin aikana.

(23) *Teistä* voi tulla insinööri, lääkäri tai opetaja.

(24) Kyllä *hänestäkin* on tullut jo iso tyttö.

Tulosten mukaan sekä *tulla*- että *mennä*-verbien yleisin täydennys on illatiivimuotoinen sane. Myös allatiivinen täydennys esiintyy prosentuaalisesti yhtä paljon molempien verbien kanssa. Muiden paikallissijaisten täydennysten kohdalla verbit poikkeavat toisistaan muun muassa siten, että *tulla*-verbin täydennyksissä elatiivi on tavallisempi kuin *mennä*-verbin. MA-infinitiivin ollessa täydennyksenä se esiintyy huomattavasti yleisemmin *mennä*-verbin yhteydessä. Taulukko 2 näyttää myös, että *tulla*-verbin täydennysten muodoissa on hieman enemmän variaatiota kuin *mennä*-verbin: täydennys esiintyy neljässä paikallissijassa tai täydennyksenä on MA-infinitiivi, ja näiden lisäksi *tulla*-verbi esiintyy muutoslauseissa translatiivisen täydennyksen kanssa ja tuloslauseissa, joissa NP on elatiivimuotoinen.

4.3 Verbien *tulla* ja *mennä* norminvastaisista rektioista

Verbien *tulla* ja *mennä* täydennykset ovat suurimmaksi osaksi muodostettu oikealla tavalla, ja niitä on myös käytetty norminmukaisesti (ks. taulukko 1). Täydennysten joukossa on kuitenkin 82 tapausta, jotka katson norminvastaisiksi. Paikallissijaisten täydennysten esiintymisissä on kyseessä väärän sijamuodon valinta tai täydennys on jätetty kokonaan taivuttamatta ja MA-infinitiivien kohdalla itse muodon virheellisyys. Norminvastaiten täydennysten esiintyminen on lukumäärällisesti yleisempää *mennä*-verbin yhteydessä.

Tuotoksista on nähtävissä, että paikallissijojen korrektissa käytössä on horjuvuutta (Määttä 2011). On todennäköistä, että eri lähtökielisten suomenoppijoiden on ainakin opintojensa alussa vaikea ymmärtää ja pitää mielessä paikallissijojen ryhmät (tulo-, olo- ja erosijat), suomen tilakäsitys ja tekemisen suunta (esim. Karlsson 2009: 153). Paikallissijojen sekoittaminen on yleensä sellaista, että jonkin sisäpaikallissijan asemasta oppija valitseekin ulkopaikallissijan tai päinvastoin (Määttä 2011: 171). Olen aiemmin havainnut (Määttä 2011: 174–178), että myös kontekstin vaatiman jonkin toisen sijan (nominatiivi, partitiivi, akkusatiivi, genetiivi, essiivi ja translatiivi) asemasta oppijat käyttävät jossakin määrin paikallissijoja. Tällaisissa tapauksissa paikallissijan funktio on hämärtynyt.

Esimerkeissä (25–28) on tapauksia, joissa *tulla*-verbin paikallissijainen täydennys on norminvastainen. Esimerkissä (25) oppija käyttää tulosijaa kuten pitääkin mutta si-

jana on illatiivi, vaikka sana *mökki* kuuluu sellaisten sanojen joukkoon, jotka vaativat ulkopaikallissijan ja tässä tapauksessa allatiivin. Illatiivin muotojen muodostaminen ei aina tuota tulokseksi norminmukaista muotoa. Tämä ilmenee siten, että oikean illatiivimuodon sijasta sana tuleeikin taivutetuksi genetiivissä (esimerkki 26). Saman ilmiön ovat huomanneet muun muassa Nesser (1985: 60) ruotsinsuomalaisten oppilaiden aineissa ja Lauranto (1997: 165) espanjankielisten suomenoppijoiden kirjoitelmissa. Esimerkissä (27) puolestaan oppija on valinnut sisäpaikallissijan, inessiivin, illatiivin asemesta. Tausalla lienee tutumpi ilmaisu *olla työssä*, joka toistuu usein niin oppikirjassa kuin oppijoiden tuotoksissakin. Hyvin harvoin oppija käyttää samassa sanassa kahta sijapäätettä (esimerkki 28). Sanassa *kahvila* on ensin inessiivin päätte *ssa* ja sitten illatiivin päätte, vokaalin pidentymä ja *n*. Tällaista sanan kaksoistaivutusta aineistossani ei esiinny kuin muutama tapaus.

- (25) Kun he ovat tulleet *kesämökkiin*, --. (kesämökille)
- (26) Minä olen nyt tullut tänne Ruotsin *pääkaupungin* --. (pääkaupunkiin)
- (27) Minä tulen *työssä* kello kahdeksan. (työhön)
- (28) Kun tuli *kahvilassaan* Kaisa oli jo siellä. (kahvilaan)

Myös *mennä*-verbin täydennyksissä ilmenee samanlaisia sijavirheitä kuin *tulla*-verbin. Huomattavaa on se, että oppijat hyvin usein sekoittavat illatiivin ja allatiivin keskenään (esimerkit 29–30; Määttä 2010: 101–126). Inessiiviset täydennykset illatiivisten sijasta ovat sitä vastoin aika yleisiä (esimerkki 31). Esimerkkitapauksessa oppija sekoittanee *mennä*- ja *käydä*-verbit, joiden täydennykset ovat eri sijoissa: *mennä* vaatii illatiivin mutta *käydä* inessiivin. Esimerkissä (32) oppija taivuttaa sanaa *huone* illatiivissa, mutta tuloksena onkin genetiivimuoto *huoneen*. Varsinkin e-loppuisten nominien kohdalla näin voi käydä. Olenkin muualla (Määttä 2010: 170) todennut, että ”illatiivin *seen*-päätteen käyttö näyttää olevan yksi ongelmakohta”. Joissakin tapauksissa oppija ei ole taivuttanut verbin *mennä* täydennystä ollenkaan vaan hän on jättänyt sen nominatiivimuotoiseksi (esimerkki 33).

- (29) Kello viisitoista yli yksi menen *seuraavaan kursiin*. (seuraavalle kurssille)
- (30) Ravintolan jälkeen he menevät *elokuvateatterille*. (elokuvateatteriin)
- (31) Me menimme *suihkussa*. (suihkuun)
- (32) Sulje TV:tä ja menen *huoneen*. (huoneeseen)
- (33) Menin *pitkä kävely*. (pitkälle kävelylle)

Sanan *koti* ollessa *tulla-* ja *mennä-*verbien täydennyksenä siitä esiintyy useanlaisia variantteja. Sanan kolmea muotoa *kotiin*, *kotona* ja *kotoa* ei aina käytetä kontekstin vaatimalla tavalla (esimerkit 34–35). Usein *kotiin*-muoto on lyhentynyt muotoon *kotin* (esimerkki 36). Tavallista on myös, että *kotiin*-muodon sijasta käytetään murteellista *kotia*-muotoa (esimerkki 37). Muodon käyttäjät ovat nähtävästi oppijoita, jotka hallitsevat jonkin asteista puhesuomea tai jotka ovat kielitaustaltaan meänkielisiä.

(34) Kun tulin *kotoa* saunoin ja pesin tukan. (kotiin)

(35) Kun tulin *kotona* minä alaan siivota. (kotiin)

(36) Kello kuusi lapset menevät *kotin* --. (kotiin)

(37) Menin *kotia* jo kello neljä, olin laiska. (kotiin)

Aineistossa on sellaisiakin tapauksia, joissa oppijat käyttävät sanoja *koti* ja *kotoisin* kuin ne olisivat synonyymejä (esimerkit 38–39). Fraasimainen *kotoisin*-ilmaus opitaan jo alkeiskurssin ensi luennoilla ja *koti*-sanan käyttö sen eri muodoissa vasta myöhemmin. Spesifisessä tehtävässä käytettävä ilmaus siis sekoittuu tavallisen ja oppijankielessä tajaan käytetyn yksittäisen sanan kanssa.

(38) Kuin tulin *kotoisin* minä kaadu in väsymyksestä! (kotiin)

(39) Kello viisi menen *kotoisiin* vaimoniin ja lapsiin. (kotiin)

Edellisten tapausten lisäksi erään oppijan tuotoksissa *koti*-sanaa on käytetty verbinä, ja sanaan on liitetty monikon 3. persoonan *vat*-persoonapäätte (esimerkit 40–41). Lähdekielen vaikutuksesta ei voi olla kyse, koska suomen *tulla kotiin* ilmaistaan myös ruotsiksi verbillä ja substantiivilla, *komma hem*.

(40) Kello kaksitoista tulla vat *kotivat* minä vanhempi --. (kotiin)

(41) Kello neljä mennän kotin kello puoli viisi tulla vat *kotivat* minä vanhempi. (kotiin)

Mennä-verbin MA-infinitiivisten täydennysten joukossa on seitsemän tapausta, jotka katson norminvastaisiksi. Kolmessa täydennyksessä (esimerkit 42–44) infiniitiivin muoto on norminvastainen. Ensimmäisessä on mukana infiniitiivin tunnus mutta illatiivin päätte on lyhentynyt. Toisessa oppijan käyttämä taivutusvartalo on norminvastainen ja infiniitiivin tunnuskin puuttuu. Kolmannessa MA-infiniitiivin tunnus puuttuu ja näin on syntynyt muoto, joka on tyypillinen nykypuhekielessä (Karlsson 2009: 317). Yhdessä täydennyksessä (esimerkki 45) MA-infiniitiivi on illatiivin asemasta inessiivissä. Esimerkeissä

(46) ja (47) *mennä*-verbiä seuraa persoonataivutteen verbimuoto. Tapauksissa saattaa olla lähtökielen, ruotsin, vaikutusta, koska ruotsissa ei ole suomen MA-infinitiiviä vastaavaa muotoa vaan useimmiten sitä vastaa kaksi verbiä. Esimerkin (46) ruotsinnos on *På kvällen går jag och gymnastiserar* ja esimerkin (47) *Snart går jag och äter pizza med mina arbetskamrater*. Molemmissa lauseissa on ensin *mennä*-verbi *gå* ja sitten toinen verbi, joka ilmaisee sen, mitä mennään tekemään.

Tulla-verbin MA-infinitiivitäydennysten joukossa on vain yksi norminvastainen esiintymä (esimerkki 48). Oppija on muodostanut MA-infinitiivin mutta illatiivin sijapääte on jäänyt pois.

- (42) -- tulen kotiin vaihdan vaatteet ja menen keittiöön *syömän*. (syömään)
- (43) Haluan mennä ulos *kävelleen*. (kävelemään)
- (44) Keväällä ja syksyllä menkää *kalastaan* --. (kalastamaan)
- (45) -- Timo menin bariin *ostamassa* heille toinen olutta. (ostamaan)
- (46) Illalla menen *voimistelen*. (voimistelemaan)
- (47) Pian menen *syön* pizzaa työtovereiden kanssa. (syömään)
- (48) Haluaisin perheen ja hyvät ystävät tulisin *käymä* silloin tällöin. (käymään)

Taulukon 2 mukaan aineistossa esiintyy 27 muutoslauseeksi luokiteltavaa lausetta, joissa täydennyksen tulisi olla translatiivimuotoinen. Näistä 13 on sellaisia, joissa täydennys ei ole translatiivimuotoinen vaan se on jätetty nominatiivimuotoiseksi. Norminvastaisuus on ymmärrettävissä, koska alkeiskurssin aikana translatiiviin sijana tai muutoslausetyyppiin ei tutustuta. Esimerkit (49–52) näyttävät, miten oppijat ovat muodostaneet muutoslauseita mutta jättäneet täydennyksen nominatiivimuotoon.

- (49) Hän tuli *ylpeys!* (ylpeäksi)
- (50) Timo tuli pirun *väsinyt*. (väsyneeksi)
- (51) Tullaisin tosi *onnellinen*. (onnelliseksi)
- (52) Isä tule auringon *polttama* --. (polttamaksi)

Esimerkissä (49) oppija on käyttänyt substantiivina *ylpeys*, vaikka lausetyyppi vaatii käyttämään adjektiivin *ylpeä* translatiivimuotoa. Translatiivisen täydennyksen asemesta kaikki neljä esimerkkiä voisi muuntaa tuloslauseiksi, joissa NP on elatiivissa: (49) *Hänestä*

tuli ylpeä, (50) Timosta tuli pirun väsynyt, (51) Minusta tulisi tosi onnellinen ja (52) Isästä tulee auringon polttama.

5 Lopuksi

Artikkelin tavoitteena on ollut tutkia, millaisia norminmukaisia ja norminvastaisia rektioita *tulla-* ja *mennä-*verbeillä on ruotsinkielisten suomenoppijoiden kirjallisissa tuotoksissa. Tarkastelusta käy ilmi, että suurin osa täydennyksistä on oikeaoppisesti muodostettuja ja niissä on käytetty verbin edellyttämiä sijamuotoja. Yleisimmät täydennyksen tyypit ovat illatiivissa taivutettu lokaliteettiadverbiaali ja MA-infinitiivin illatiivi. Lisäksi suomenoppijat käyttävät jossain määrin elatiivisia ja allatiivisia täydennyksiä. Aineistossa on myös muutos- tai tuloslauseiksi katsottavia lauseita.

Verbi *mennä* on korpuksessa frekventimpi kuin verbi *tulla*. *Mennä-*verbin yhteydessä esiintyvien norminvastaisten täydennysten lukumäärä on myös suurempi kuin vastaavien muotojen *tulla-*verbin yhteydessä. *Mennä-*verbin täydennysten tyypilliset virheellisyudet ilmentyvät vääränä paikallissijan valintana tai niin, että täydennys on jätetty perusmuotoiseksi. Jos *mennä-*verbin täydennyksenä on MA-infinitiivin illatiivi, itse muodon norminvastaisuus näkyy kahdella tavalla: joko MA-tunnus puuttuu tai illatiivin päätte puuttuu. Muutamassa tapauksessa oppija ei ole käyttänyt MA-infinitiiviä lainkaan, vaikka *mennä-*verbi olisi sitä vaatinut.

Norminvastaisten täydennysten osuus kaikista täydennyksistä ei ole huomiota herättävän korkea, mikä kertoo suomenoppijoiden taidosta käyttää *tulla-* ja *mennä-*verbien rektioita kontekstinsa vaatimalla tavalla. Tähän saattaa vaikuttaa se seikka, että molemmat verbit tulevat aikaisin mukaan oppijoiden sanavarastoon, ja ne ovat jatkossakin yleisesti käytössä. Norminvastaisten täydennysten lukumäärää on ”turhaan” kasvattanut muutoslauseet, joiden translatiivisen täydennyksen sijasta oppijat jättävät täydennyksen nominatiivimuotoiseksi.

Rektioiden oppimista on pidetty hankalana, kuten edellä on todettu, ja rektiötutkimusta ja tuloksia on oppijankielestä vielä niukalti. Tulokset rektioiden esiintymistiheyksistä ja norminmukaisten ja norminvastaisten rektioiden käytöstä ja käyttökonteksteista antavat kuvan verbirektioiden hallinnasta. Tulokset ovat suoraan sovellettavissa pedagogiseen työhön. Kohdekielen opettajat voivat paremmin paneutua oppijoiden kanssa sellaisiin rektiötapauksiin, jotka näyttävät olevan ongelmallisia ja jotka vaativat harjoittelua, ja hyvin hallittavien rektioiden käyttökonteksteja voidaan laajentaa ja monipuolistaa. Verbirektioiden käyttöön ja merkityksiin tulisi myös oppimateriaaleissa kiinnittää suurempaa huomiota kuin nykyisellään. Verbit *tulla* ja *mennä* ovat taajaan esiintyviä niin yleiskielessä kuin oppijankielessäkin, ja niitä käytetään hyvin eri merkityksissä ja

tehtävissä. Verbien konkreettinen käyttö ilmaisee paikkaa hallitaan yleensä hyvin. Näyttää kuitenkin siltä, että mitä abstraktimmassa merkityksessä verbejä käytetään, sitä vaikeampaa niiden käyttö on vaihtelevissa konteksteissa. Opetuksessa tulisi siis pohtia sitäkin, mitä kaikkea yksittäisellä verbillä voidaan ilmaista ja millaiseen tarpeeseen oppija tarvitsee tietoa verbistä ja sen käyttömahdollisuuksista.

Ruotsinkielisten suomenoppijoiden kirjallisissa tuotoksissa esiintyy *tulla-* ja *menä-*verbien lisäksi koko joukko muitakin rektioverbeihin luettavia verbejä. Jo alkeistasol-la oppijat varioivat kieltään ja kokeilevat erilaisten sanojen käyttöä kirjallisissa ja suullisissa tuotoksissaan. Näyttää myös siltä, että oppijoilla on tarve ilmaista asioita, joihin heillä ei ole aina malleja. Herääkin kysymys, mitä kaikkea oikeastaan pitäisi sisällyttää esimerkiksi alkeistasolle tarkoitettuihin oppimateriaaleihin ja myös opetukseen.

Suomen kielessä on paljon verbejä, ja näistä monet ovat rektioverbejä, mikä näkyy käyttämästäni aineistosta. Jatkotutkimuksissa tarkastelenkin, millaisia täydennyksiä eri verbeihin liittyy ja ovatko oppijat valinneet norminmukaisen verbin täydennyksen ja myös tuottaneet sen oikean muodon. Kartoitan myös mahdolliset norminvastaisten täydennysten esiintymät. Rektiotutkimukseni tavoitteena on kehittää oppimateriaali, jota oppijat voivat hyödyntää kirjoittaessaan ja puhuessaan suomea.

Kirjallisuus

- Aalto, E., S. Latomaa & M. Suni. 1997. Suomi toisena ja vieraana kielenä – tutkittua ja keskusteltua. *Virittäjä*, 101, 530–562.
- Aalto, M. 2000. Suomen frekventit verbit oppijankielessä. Teoksessa S. Martin & H. Sulkala (toim.) *Tutkielmia oppijankielestä*. Suomen ja saamen kielen ja logopedian laitoksen julkaisuja 17. Oulu: Oulun yliopisto, 91–110.
- Ampula, H. 2002. *Paikallissijat ja abessiivi islantilaisten suomenoppijoiden kirjoitelmissa*. Julkaisematon suomen kielen pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.
- Ellis, R. & G. Barkhuizen. 2005. *Analysing learner language*. Oxford: Oxford University Press.
- Ingo, R. 2000. *Suomen kieli vieraan silmin*. Vaasan yliopiston käännösteorian ja ammattikielten tutkijaryhmän julkaisut 26. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- ISK = Hakulinen, A., M. Vilkkuna, R. Korhonen, V. Koivisto, T. R. Heinonen & I. Alho (toim.) 2004. *Iso suomen kielioppi*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 950. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Jantunen, J. H. 2011. Kansainvälinen oppijansuomen korpus (ICLFI): typologia, taustamuuttajat ja annotointi. Teoksessa A. Kaivapalu, J. Laakso, P. Muikku-Werner & M.-M. Sepper (toim.) *Lähivördlusi. Lähivertailuja* 21. Tallinn: Eesti Rakenduslingvistika Ühing, 86–105.
- Jönsson-Korhola, H. & L. White 1997. *Tarkista tästä. Suomen sanojen rektioita suomea vieraana kielenä opiskeleville*. Helsinki: Oy Finn Lectura AB.
- Karlsson, F. 2009. *Finsk grammatik*. Nionde utökade och reviderade upplagan. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 339. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Koivisto, H. 1994. *Ulkomaalaisuomen syntaksia*. Folia Fennistica & Linguistica. Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 17. Tampere: Tampereen yliopisto.

- Lauranto, Y. 1997. *Ensi askeleita paikallissijojen käyttöön. Espanjankielisten suomenoppijoiden sisä- ja paikallissijat konseptuaalisen semantiikan näkökulmasta*. Kakkoskieli 2. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Lepäsmaa, A.-L. 1996. Verbien ja paikansijojen dynaamisuudesta. Teoksessa M. Vehkanen (toim.) *Suomi toisena/vieraana kielenä – ajatuksia kielestä, kulttuurista, metodeista*. Helsinki: Edita, 53–62.
- Lepäsmaa, A.-L. & L. Silfverberg 2009 (1998). *Suomen kielen alkeisoppikirja*. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Martin, M. 1996. Olli, minä ja verbit. Teoksessa S.-L. Halimo & O. Nikkilä (toim.) *Vieraan ymmärtäminen*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 656. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 24–32.
- Määttä, T. 2010. "Menen seuraavaan kurssiin." Korpuspohjainen tutkimus ruotsinkielisten suomenoppijoiden illatiivin ja allatiivin käytöstä kirjallisessa tuotannossa. Teoksessa P. Eslon & K. Öim (toim.) *Korpusuuring ja meetodid*. Tallinna Ülikooli Eesti Keele ja Kultuuri Instituudi toimetised 12. Tallinn: Tallinn University, 101–126.
- Määttä, T. 2011. Ruotsinkielisten alkeistason suomenoppijoiden paikallissijojen käytöstä. Teoksessa A. Kaivapalu, J. Laakso, P. Muikku-Werner & M.-M. Sepper (toim.) *Lähivõrdlusi. Lähivertailuja 21*. Tallinn: Eesti Rakenduslingvistika Ühing, 154–184.
- Määttä, T. 2012. Oppikirjan sanaston vaikutuksesta ruotsinkielisten alkeistason suomenoppijoiden kirjallisiin tuotoksiin. Teoksessa A. Kaivapalu, P. Muikku-Werner, J. H. Jantunen & M.-M. Sepper (toim.) *Lähivõrdlusi. Lähivertailuja 22*. Tallinn: Eesti Rakenduslingvistika Ühing, 188–218.
- Nesser, A. 1986. "Se oli kurja käya koulusa." *Bruket av inre och yttre lokalkasus i sverigefinska skolbarns språk*. Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Uralica et Altaica Upsaliensia 16. Uppsala: Uppsala universitet.
- Nikkari, M.-L. 1994. Albanian kieli suomen kielen opiskelijoiden lähtökielenä. Teoksessa M. Suni & E. Aalto (toim.) *Suuntaa suomenopetukseen – tuntumaa tutkimukseen*. Korkeakoulujen kielikeskuksen selosteita 4. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 81–92.
- Nissilä, L. 2011. *Viron kielen vaikutus suomen kielen verbien ja niiden rektioiden oppimiseen*. Acta Universitatis Ouluensis B Humaniora 99. Oulu: Oulun yliopisto.
- PSK = Haarala, R., M. Lehtinen, E.-R. Grönros, T. Kolehmainen, I. Nissinen & S. Kantokoski (toim.) 1990. *Suomen kielen perussanakirja*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 55. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- Puhakka, M. 2010. "Sit se meni ja tuli hetken päästä takas" – verbit mennä ja tulla suomi toisena kielenä -oppijoiden teksteissä. Julkaisematon pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <http://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/24649/URN%3aURN%3afn%3ajyu-201007132299.pdf?sequence=1>.
- Puro, T. 1999. Sanastollinen tieto ja suomen kielen oppikirjojen sanasto. *Virtittäjä, 1*, 2–26.
- Puro, T. 2002. *Suomi toisena kielenä -aikuisoppijan verbien kehittyminen alkeiskursilla*. Julkaisematon suomen kielen lisensiaatintyö. Jyväskylän yliopisto.
- Pällin, K. & A. Kaivapalu 2012. Suomen *mennä* ja *lähteä* vertailussa: lähtökohtana vironkielinen suomenoppija. Teoksessa A. Kaivapalu, P. Muikku-Werner, J. H. Jantunen & M.-M. Sepper (toim.) *Lähivõrdlusi. Lähivertailuja 22*. Tallinn: Eesti Rakenduslingvistika Ühing, 287–323.
- Sajavaara, K. 1999. Kontrastiivinen kielentutkimus ja virheanalyysi. Teoksessa K. Sajavaara & A. Piirainen-Marsh (toim.) *Kielenoppimisen kysymyksiä*. Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä 7. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 103–128.
- Saukkonen, P., M. Haipus, A. Niemikorpi & H. Sulkala 1979. *Suomen kielen taajuussanasto*. Helsinki: WSOY.

- Schmitt, N. 2010. *Researching vocabulary. A vocabulary research manual*. New York: Palgrave Macmillan.
- Siivelt, K. 2010. *Vironkielisten suomenoppijoiden sisäpaikallissijojen frekvenssit ICLFI annotoidun aineiston pohjalta. Suomi toisena ja vieraana kielenä. Oppijankieli ja korpusteknologia opetuksessa*. Julkaisematon harjoitustyö. Oulun yliopisto.
- Siivelt, K. 2012. *Lähdekielen vaikutus ja kielitaitotaso: vironkielisten oppijoiden sisäpaikallissijojen käyttö oppijansuomen korpuksessa*. Julkaisematon MA-tutkielma. Viron kielen ja kulttuurin instituutti, Tallinnan yliopisto.
- Tanner, J. 2008. S2-oppikirjojen dialogien tarkastelua. Teoksessa J. Tanner & M. Kokkonen (toim.). *Suomenopetus, kielitaito ja tutkimus*. Kakkoskieli 6. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.
- Wray, A. 2002. *Formulaic language and the lexicon*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Zimmerman, C. B. & N. Schmitt 2005. Lexical questions to guide the teaching and learning of words. *The CATESOL Journal*, 17 (1), 1–7.

Verkkolähteet

- Tieteen tietotekniikan keskus (CSC) 2004. *Suomen sanomalehtikielen taajuussanasto* [online]. Saatavissa: <http://www.csc.fi/tutkimus/alat/kielitiede/taajuussanasto-B9996/view>.